

FYI

No Permit:PP13200/12/2013(032007)
February 2018:ISSN 1675-5464

Your OSH preferred partners

MOBILE APPS & PORTAL SOFT LAUNCH

EmPower
OSH

INNOVATIVE TOOLS TO EMPOWER
THE EMPLOYER IN ENHANCING
OSH AT PLACE OF WORK

emPower OSH

MOBILE APPS & PORTAL SOFT LAUNCH

INNOVATIVE TOOLS TO EMPOWER THE EMPLOYER IN
ENHANCING OSH AT PLACE OF WORK

13TH DECEMBER 2017, GRAND BLUEWAVE HOTEL, SHAH ALAM

A new product has been released from RMK-11 research entitled 'Development of OSH Improvement Plan To Empower The Role of Principal Employer in OSH Implementation in Malaysia' (PE-MPC) - EMPOWER OSH. The research was conducted by Consultation, Research and Development Department (CRD) NIOSH Bandar Baru Bangi and monitored by Department of Occupational Safety and Health (DOSH), Ministry of Human Resources. Empower OSH is the FIRST kind of product dedicated for all employers in Malaysia! On 13th December 2017, a soft launch for Empower OSH was successfully held at Grand bluewave Hotel, Shah Alam, Selangor.

There were about 20 guests from industries and 20 research members who were invited to witness the launch event. They were provided with a set of launch kit complete with limited edition of Empower OSH user book, car sticker, thumbdrive and OSH information book upon registration.

The agenda starts with introductory presentation of OSH Leadership Module by Ir. Hussien Rahmat, former NIOSH Malaysia board of directors and one of the expert engaged for this research project. The event highlights was when Empower OSH officially launched at 11 am by Ir. Dr. Nor Halim Hasan, Deputy Director, Department of Occupational Safety and Health (DOSH) Negeri Sembilan representing DOSH Technical Committee. Prior to that, the Lead Researcher, Tn Hj Mohd Esa Baruji, Senior Manager of Consultation, Research and Development Department (CRD), delivered the welcoming address to the audience.

Empower OSH launching by DOSH Negeri Sembilan Deputy Director, Ir. Dr. Nor Halim with Tn Hj Mohd Esa, NIOSH Malaysia and Mr. Xazaquan, DOSH HQ

The event also celebrate 20 respondents from industries such as manufacturing, construction and public services sectors. who have volunteered to participate in the development of **Empower OSH** by giving each one of them certificate of appreciation. The content of this application were gathered from varies industries, OSH experts / practitioner, academicians and related government agencies.

NIOSH Malaysia has taken the opportunity to apply the “Research to Practice” (r2p) concept initiated by NIOSH USA with the mission to use, adapt, adopt of NIOSH generated knowledge, interventions, and technologies in practice to prevent occupational fatalities, injuries and illness. There are six core elements for effective r2p and each contributes to workplace safety. **Empower OSH** also intends to fulfill one of the research objectives which is to create an innovative tool to measure employer's commitment. **Empower OSH** is a tool to assist the employer in enhancing their roles and responsibilities in implementing Occupational Safety and Health at the workplace. It is specially designed for employer and available in both mobile application (Apps) and portal version. It is convenient, informative and FREE! **Empower OSH** contains six modules which are:

With **Empower OSH**, employer now can view information regarding OSH such as related legislation, tips, list or trainings and they even can self-evaluate their OSH leadership status using OSH leadership and OSH Star Rating Checklist. Each modules has its own objectives and benefits to employers. For example, in **OSH Legislation & Enforcement Module**, user are able to search any acts or regulations related to OSH in Malaysia and keep the file. **OSH Awareness Module** provides quick OSH information and tips to conduct safety program such as safety briefing and OSH promotion at the workplace. In addition, employer can challenge themselves and determine their leadership value by filling up the self-evaluate checklists available in **OSH Leadership Checklist Module** and **OSH Star Rating Module** twice a year. The evaluation criteria is emphasizing on four important elements in OSH leadership such as **Commitment, Compliance, Communication** and **Behavior**. The leadership score are classified into

three levels which are **Progressive, Satisfactory** and **Unsatisfactory**. The component for OSH Star Rating Checklist is focusing on the leadership value, OSH documentation and safe work condition. Employer will get the star rating (1 to 5 Star) based on their score. **OSH Leadership Training Module** consist the list of OSH training providers in Malaysia that provide OSH training for leaders. Employer can view the training information to develop their training plan. The auto-navigation feature will help them to find the training location. Employer can get other OSH references in **OSH Guidebook Module** such as industrial guidelines and code of practice related to their organization needs.

PE-MPC team members rocking their pose after the launch event

“Empower OSH in practice can help to transform a ‘new millennium’ employer with good OSH practices. It can grow intelligent employers, in line with Malaysia’s goal of becoming a developed country” said Ir. Dr Nor Halim in his speech. He added “It is my hope that all employers will be able to start using Empower OSH and make it as a part of their routine”. Empower OSH apps is now available at Google Store, Apps Store and GAMMA Malaysia for free. Employer can also log in to www.empowerosh.com.my for portal version. Be a wise employer. Register now and start exploring **Empower OSH**. Embrace Safety, Sustain Productivity!

Six modules in Empower OSH

Congratulations to NIOSH PE-MPC research team and Technical Committee from DOSH Negeri Sembilan on the fabulous launching of **Empower OSH**!

SEMINAR OSH IN SCHOOL 2018

Pada 22 Februari 2018, Institut Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan Negara (NIOSH) telah mengadakan Seminar Pengurusan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan di Sekolah anjuran NIOSH dan Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM)

NIOSH dan Kementerian Pendidikan Malaysia telah mengambil inisiatif untuk mengadakan Seminar Pengurusan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan di Sekolah (Program OSH In School) yang bertujuan meningkatkan kefahaman dan penghayatan bahawa keselamatan adalah agenda utama dalam semua aspek pendidikan di sekolah. Program ini juga adalah sebuah program yang membantu pihak sekolah mewujudkan

budaya selamat dan sihat ketika berada di sekolah dan persekitaran secara berterusan dengan sokongan sekolah, keluarga dan komuniti setempat.

Seminar Pengurusan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan di Sekolah yang pertama bagi tahun 2018 diadakan di Dewan SMKA Sheikh Hj. Mohd Said (SHAMS) Seremban, Negeri Sembilan yang dirasmikan oleh YB Senator Datuk Chong Sin Woon, Timbalan Menteri Pendidikan II.

Selain memupuk kesedaran terhadap Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan (KKP) di sekolah, program ini juga memastikan sekolah sebagai zon selamat bagi murid

dan warga sekolah yang lain. Program ini diadakan bagi memupuk kesedaran tentang amalan budaya selamat di sekolah yang mana sekolah juga tidak terlepas dari menghadapi kemalangan yang melibatkan pelajar sekolah. Seramai 300 orang menyertai seminar ini terdiri dari guru-guru, para pentadbir sekolah di bawah Jabatan Pendidikan di sekitar Negeri Sembilan.

NIOSH ANJUR SEMINAR PENGURUSAN KESELAMATAN DAN KESIHATAN PEKERJAAN UNTUK SEKOLAH TAHFIZ PERINGKAT KEBANGSAAN

Pada 3 Februari 2018, Institut Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan Negara (NIOSH) menganjurkan Seminar Pengurusan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan untuk Sekolah Tahfiz peringkat Kebangsaan di Bagan Datuk, Perak.

Bertempat di Sekolah Menengah Agama Irshadiah Addiniah, mensasarkan penglibatan para pengusaha, pentadbir, pengetua, guru serta kakitangan sekolah tahfiz. Menurut Pengurusinya Tan Sri Lee Lam Thye, NIOSH diberi tanggungjawab mengadakan kempen kesedaran besar-besaran mengenai KKP untuk sekolah-sekolah tahfiz di seluruh negara. Ia susulan tragedi kebakaran Pusat Tahfiz Darul Quran Ittifaqiyah di Jalan Keramat Ujung, Kuala Lumpur yang mengorbankan 23 nyawa.

Seminar turut mendapat kerjasama Jabatan Bomba dan Penyelamat, Pihak Berkuastra Tempatan PBT dan Gabungan Persatuan Institusi Tahfiz Al-Quran Kebangsaan (PINTA). Majlis yang julung kalinya diadakan di Sekolah Menengah Agama Irshadiah Addiniah Batu 26, Bagan

Datuk Perak dirasmikan oleh Timbalan Perdana Menteri Malaysia YAB Dato' Seri Diraja Dr. Ahmad Zahid Hamidi dan turut melancarkan Buku Panduan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan Untuk Sekolah Tahfiz terbitan NIOSH. Buku berkenaan akan disebarluaskan ke seluruh sekolah-sekolah tahfiz sebagai panduan dan maklumat mengenai keselamatan dan kesihatan di sekolah tahfiz.

Selepas di Bagan Datuk Perak, seminar seumpamanya dijangka diadakan di Johor pada Mac, diikuti Kedah (April), Terengganu (Mei) dan Sabah (Julai).

LAWATAN NIOSH SRI LANKA KE NIOSH MALAYSIA

Pada 26 Februari 2018 NIOSH Malaysia menerima satu kunjungan daripada pihak NIOSH Sri Lanka melalui program *OSH Capacity Building Exchange Program*. Kunjungan delegasi NIOSH Sri Lanka ke Malaysia berlangsung selama 05 hari bermula 25 Februari 2018 sehingga 02 Mac 2018.

Kunjungan daripada beberapa delegasi NIOSH Sri Lanka ke NIOSH Malaysia tiba pada pukul 2.00 petang dan disambut oleh pihak pengurusan tertinggi NIOSH Malaysia. Delegasi ini telah diberi taklimat ringkas berkaitan peranan dan tanggungjawab NIOSH sebagai sebuah institusi yang menjalankan aktiviti latihan, perundungan, penyelidikan dan penyebaran maklumat bagi aspek Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan.

Delegasi ini dibawa meninjau dan melihat secara dekat aktiviti yang dijalankan oleh NIOSH Malaysia. Selesai taklimat, barisan delegasi dibawa melawat ke beberapa

bahagian NIOSH seperti Jabatan Perundungan, Penyelidikan dan Pembangunan (CRD), Jabatan Pendidikan dan Latihan & Pejabat Wilayah (ETDRO), Bahagian Peperiksaan dan Pensijilan (ECD), Bahagian Penyebaran Maklumat (IDD) dan NIOSH Certification Sdn. Bhd. (NCSB). Sesi lawatan berjalan lancar dan berakhir pada pukul 4.00 petang.

Delegasi daripada NIOSH Sri Lanka ini juga turut melawat Department of Occupational Safety and Health (DOSH) Malaysia dan Ibu Pejabat Social Security Organization (SOCSO) Malaysia. Diharap dengan lawatan yang singkat ini, NIOSH akan dapat menjalankan hubungan kerjasama dengan negara-negara luar di dalam bidang Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan (KKP) di masa akan datang.

KARNIVAL SUKAN KSM

Pada 10 Februari 2018 telah berlangsung Kejohanan Karnival Sukan di bawah anjuran Kementerian Sumber Manusia (KSM). Gabungan Kelab Kebajikan dan Sukan KSM dan jabatan serta agensi telah menganjurkan Karnival Sukan Zon Tengah KSM yang telah berlangsung di ADTEC Shah Alam dan bermula seawal jam 8.00 pagi. NIOSH telah menghantar 7 Kontinen bagi menyertai 7 jenis permainan iaitu Bola Sepak, Futsal Terbuka, Futsal Veteran, Badminton, Bola Tampar, Ping Pong dan Bola Jaring.

Kemeriah Karnival Sukan pada tahun ini amat dirasai dan paling penting menyokong pasukan NIOSH dalam semua acara yang disertai ini amatlah dihargai bagi memberi suntikan semangat kepada setiap pemain. Pada kali ini NIOSH telah berjaya memenangi beberapa kategori pertandingan iaitu bagi pemenang keseluruhan NIOSH tempat kelima. Pasukan NIOSH telah menjuarai acara Bola Tampar dan Naib Juara dalam acara futsal terbuka Sukan KSM. Ucapan setinggi TAHNIAH kepada pasukan NIOSH yang berjuang untuk membawa piala kemenangan pada tahun ini.

Bagi pihak seluruh warga NIOSH, kami mengucapkan terima kasih atas perjuangan semangat kesukanan kontingen NIOSH dan berjaya menaikkan nama NIOSH di peringkat Kementerian... "one for all, all for one" ...

Syabas sekali lagi!!

MASARAKAT

Yayasan Eco World, NIOSH bantu sekolah daif

Lam Thy bersama pelajar adigas, Major Anugerah Keperingkat 125M dan PTI di Sekolah Kebangsaan, Indonesia

Nota Klasifikasi: Yayasan Eco World memajukan kerjasama dengan Kementerian Kebudayaan dan Sukan (KPKB) untuk merenBookmark dan menyediakan fasiliti kerjasama di sekolah rendah yang memerlukan.

Pengerusi Yayasan Eco World, Tan Sri Lee Lai Yee berkata NIOSH adalah organisasi profesional parti sekolah yang memberikan bantuan di sekolah negara dan akan merenBookmark sekolah itu kepada pengaruh tertentu.

"Pengerusi akan merenBookmark mendakwa data dan keperluan Masalah sekolah yang dat mengarang kewarganegaraan kerajaan negara kota ini boleh mendapat sambutan yang selamat,"

"Untuk sekarang ini, kita masih lagi menunggu maklumat mengenai tempat yang selamat," katanya dalam singgah perjumpaan Anugerah Eco World, di sini, hari ini.

Beliau berkata diterimakan kepada pembentuk selepas menyampaikan anggaran kepada pelajar terdiri dalam tiga tahap perjumpaan

Institut Perbadanan (IPB) dan Persatuan Pengusaha Jitra (PPJ).

Nota Klasifikasi: Lam Thy sang juga Pengerusi NIOSH berkata, bantuan dari NIOSH bukan merupakan perkenyataan politik, tetapi ia merupakan hasil kerjasama antara unit-unit kerajaan pada Rumah Negara.

Tan Sri Lee Lai Yee berkata, "Beliau

merasa bahawa ia adalah suatu

kejadian yang tidak wajar.

Selain itu, tiga guru meneroka

Anugerah Eco World keperluan

dan mendakwa mereka

berada dalam sistem

Sebenarnya itu, Sekolah Kelangsung (SK) Tengku Ampuan Jemaah

Amperaah Sekolah Terakta berada

dalam program

berjaya.

Beliau berkata diterimakan

kepada pelajar

yang selamat.

Dalam program

berjaya,

Beliau berkata diterimakan

kepada pelajar

yang selamat.

Beliau berkata diterimakan

PROTECTING WORKERS

'Make safety part of work culture'

2/2/18

SANDAKAN: Employers and employees need to be committed to workplace safety, said National Institute of Occupational Safety and Health (NIOSH) chairman Tan Sri Lee Lam Thye.

Speaking at a NIOSH appreciation programme here, he said effective leadership was needed to produce better occupational safety and health (OSH) management, increased productivity and enhanced performance.

"When OSH is integrated into the organisational culture and becomes a core value, involvement and commitment from top management down to the rank-and-file employees can be reinforced."

NIOSH chairman Tan Sri Lee Lam Thye (second from left) handing a certificate to an industry representative of a NIOSH appreciation programme in Sandakan yesterday. PIC BY POLIANA RONNIE SIDOM

plementing OSH programmes," Lee said.

He said it was not enough for management to provide "lip service" or give instructions to workers without providing them with appropriate skills and competency needed through education and training.

"It is crucial to ensure that the employers and employees are able to close the OSH gap through information, education and training so that they know how to protect themselves."

Workers have a duty to cooperate with their employers in im-

MAKE SAFETY PART OF WORK CULTURE

Publication: News Straits Times

Date of Publication: 2 February 2018

Page number: 21

Sekolah perlu sertai program KKP

KUALA LUMPUR 14 Feb. - Lebih banyak sekolah di negara ini perlu menyertai program Keselamatan dan Kesehatan Pekerjaan (KKP) untuk memastui meningkatkan kesedaran tentang aspek keselamatan dan kesehatan dalam usaha megelakkan kerlanggungan yang tidak diingini berlaku.

Pengerusi Institut Keselamatan dan Kesehatan Pekerjaan Negara (NIOSH), Tan Sri Lee Lam Thye berkata, program KKP di sekolah mampu menyediakan pendidikan keselamatan yang lebih komprehensif dengan menganggap sekolah sebagai tempat kerja dan terdakuk di bawah Akta Keselamatan dan Kesehatan Pekerjaan 1994 (OSHA 1994).

"Sehingga kini, kira-kira 50 buah sekolah telah menyertai program ini di bawah kerjasama antara Kementerian Sumber Manusia dan Kementerian Pendidikan sejak 2005."

"Warga sekolah, terutamanya pelajar perlu didekati kepada

Pelajar mahu kepada kena bilah pemotong rumput
13&6

KERATAN
Utusan
Malaysia
semalam

cabut dengara sebuah traktor di padang Sekolah Menengah Kebangsaan Tuanku Abdul Rahman, Gombak, Negeri Sembilan semalam.

Sementara itu, Setiausaha Agung Kesatuan Perguruan Xu Bangsua Malaysia (NUTP), Harry Tan Huat Hock turut menyohong cadangan tersebut yang diyakini dapat meningkatkan talian keselamatan di sekolah.

Menurutnya lagi, seperti yang ditegaskan oleh Timbalan Menteri Pendidikan, Datuk P. Kamalnathan segala ketibaan pemotongan rumput mestilah dihentikan serta merata semasa pelajar menjalani aktiviti di kawasan padang tanah di mana-mana kawasan di sekolah.

SEKOLAH PERLU SERTAI PROGRAM KKP

Publication: Utusan Malaysia

Date of Publication: 15 February 2018

Page number: 9

Industri pelancongan harus laksana KPP

LEE LAM THYE

—mula...

Banyak muka yang jemu, penuh rintik air dan bekas gigitan nyamuk yang menggantung di gerai gerai makanan yang bersambut ramai di bandar dan kota-kota besar di seluruh dunia. Mereka yang berada di dalam gerai gerai makanan berharap akan mendapat makanan yang lezat dan segera.

Mungkin anak-anak disambutan lengkap dengan tali, sambutan yang berlebihan dan sambutan kelihatan berlebihan. Selain itu, mereka juga sentiasa bersikeras untuk mendapat makanan yang mahal.

Apabila berkenan mengunjungi bandar-bandar besar di Asia Tenggara, kita akan melihat bahawa makanan yang dijual di gerai gerai makanan ini adalah sebahagian besar hasil tanah yang dibawa dari tanah lain.

Hantaran pelancongan perlu mengalami perubahan untuk membantu mengurangkan pengaruh negatif ini. Untuk itu, ia perlu dilaksanakan dengan bertujuan untuk memberi peluang kepada pelancong untuk mendapatkan pengalaman yang positif dan menyeronokkan.

Untuk mencapai tujuan ini, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.

Menurutnya, pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan. Pelancong perlu dilibatkan dalam proses pembentukan keputusan dan pelancongan.